

CANTUS

BROJ 170, LISTOPAD 2011.

13

CD IZLOG

CD izlog Irene Paulus

VIKTORIJA ČOP MUSICAL MOMENTS (Cantus)

Mlada, ali iskusna skladateljica Viktorija Čop objavila je nosač zvuka *Musical Moments*, nazvan prema istoimenoj skladbi za glasovir. CD donosi snimku koncerta održanog 19. listopada 2008. u Hrvatskom glazbenom zavodu.

Svaka je skladba na tom CD—u svijet za sebe, ali se svaka može promatrati poput umjetničke slike. Naime, Viktoriji su instrumentalne boje u prvome planu, pa ih miješa, nijansira, stavlja jednu pored druge i jednu na drugu. Na taj način nastale su skladbe kojima je zajednička upravo raznolikost instrumentalnog sastava s jedne strane, dok se s druge iskorištava prilika da se nahrani glad za istraživanjem: zvukova, instrumentalnih mogućnosti, instrumentalnih kombinacija, glazbenih ideja... Ta istraživanja idu tako daleko, da su neke skladbe namjerno »na rubu« izvodivosti (poput *Out of Mind* koja je dobila ime prema izjavi flautistice Vere Fischer kojoj je skladba namijenjena jer je Viktorija tražila od nje da svira kao da svira na više različitih instrumenata iz iste porodice flauti — alt, piccolo i bas).

Zato su Viktorijine skladbe izazovi i izvođačima (poput Lidije Ljubičić koja je vrsno izvela i *Out of Mind*, ali i skladbu *Cantus* koju je svirala u duetu s pijanistom Ivanom Bratošem). Ponekad su skladane upravo za određene izvođače. *Tri minijature* za fagot i saksofone, na primjer, napisane su za fagotistu Žarka Perišića i saksofonistu Gordana Tudora. No, premda su njihova imena utkana u »programne« naslove stavaka, ti naslovi mogu značiti i mnogo i ništa, jer je skladateljici u prvome planu Glazba (a ne program ili sadržaj), pri čemu je način na koji je ona vidi jedinstven. S druge strane, vezano uz skladbu *Musical Moments*, prema kojoj je nosač zvuka i dobio ime, čini se da je upravo čvrsta i odlučna, ali nikada gruba i uvijek produhovljena svirka pijanistice Katarine Krpan inspirirala nastanak ovoga djela — premda u ovome slučaju autorica skladbe ne otkriva nikakav odnos (u smislu inspiracije i nadahnuća) prema izvođaču.

Igra instrumentalnim bojama prisutna je u svim djelima, a čini se da Viktoriju Čop po pitanju timbrea ipak najviše privlače puhački instrumenti. *Two Musical Boxes*, skladana za saksofone (Goran Tudor, alt i sopran saksofon, Goran Jurković, alt saksofon), glasovir (Ivan Bratoš) i vibrafon (Marko Mihajlović), primjer je skladbe u kojoj iskušavanje i prelijevanje boja te njihovo linijsko povezivanje oblikuju sve gušće glazbeno tkanje. Tu je i ta njezina »pikavost« koju povremeno traži od pojedinih instrumenata dok ih spaja i istražuje, kao što u *Mosaicu* traži i doista nalazi pravi spoj između oboe (Branko Mihanović) i glasovira (Ivan Bratoš) ili kao što u *Atraktoru*, »pikavost« pretvara u ritmizirani ples u kojemu se nalaze fagot (Žarko Perišić) i gudački kvartet (Zagrebački kvartet)... Očito, mašta Viktorije Čop nema granica, tako da svako novo djelo donosi novi odnos prema zvuku, instrumentima i instrumentalnim kombinacijama boja — kao da skladateljica glazbenim pokretom stvara umjetničke tvorevine koje su međusobno različite, ali opet prepoznatljive, naročito zbog beskonačne znatiželje i neumorne potrage za novim.

ALFI KABILJO LEA I DARIJA (Aquarius Records)

Potaknut tragičnom sudbinom dviju djevojčica, Židovke Lee Deutsch i Njemice Darije Gasteiger koje su netom pred drugi svjetski rat bile velike zagrebačke plesne i glumačke zvijezde, redatelj Branko Ivanda snimio je film *Lea i Darija*. Budući da je već scenarij nosio brojne glazbene elemente, Ivanda se za oblikovanje glazbene partiture obratio svom starom suradniku i renomiranom skladatelju filmske glazbe, Alfiju Kabilju. Rezultat suradnje nije bio samo nastanak songova i instrumentalnih brojeva koji su pratili film, nego i album glazbe *Lea i Darija*.

Soundtrack donosi »koloplet« glazbenih brojeva koji zorno pokazuju koliko je u filmu bilo važno evocirati glazbu iz 1930—tih. Melankolična naslovna tema koja se pojavljuje u cijelom nizu orkestralnih brojeva (u izvedbi Simfonij-skog orkestra i Big banda HRT—a pod ravnanjem Alfija Kabilja, Mladena Tarbuka i Silvija Glojnarčića), prolazi kroz brojne promjene (jer junakinje prolaze »vratu i vodu« zahvaljujući početku rata). No bez obzira na transformacije, Kabiljo glavnu temu uvijek drži prepoznatljivom, tako da ona postaje elementom po kojemu se film prepoznaje. Drugi takav element je song *Ti si moja pjesma* koji na svoj način sjajno uvodi u mjesto i vrijeme radnje: kazalište iz predratnog doba. I *Ti si moja pjesma* pojavljuje se nekoliko puta na soundtracku, u pjevanju i instrumentalnoj verziji, a zanimljiv je podatak da je, uz vokalne soliste Sanju Doležal i Marka Tolju, u izvedbi vokalnog dijela, kao prateći vokal, sudjelovao i sam skladatelj.

Osim filmske partiture i songa *Ti si moja pjesma*, album sadrži song *Tiho plove moje čežnje* Nenada Grčevića koji je za potrebe filma aranžirao Alfi Kabiljo, odlomke iz operete *Čudo od djeteta* Josipa Dečija i Tita Strozžija u instrumentaciji Mladena Tarbuka te duet iz operete *Ivica i Marica* E. Humperdincka — sve kako bi se pokazalo koliko je širok bio glazbeni repertoar mladih kazališnih zvijezdi Lee i Darije.

Kada se sve to nabroji, na prvi se pogled čini da se radi o glazbeno prilično »šarenom« soundtracku. U jednu ruku, s obzirom na sadržaj, on to gotovo jest, no s obzirom na način oblikovanja glazbe, sasvim je jasno da je Kabiljo svojim »čarobnim dodirom« uspio objediniti i Grčevićev stari hit i odlomke iz poznatih i nepoznatih opera i opereta te vlastiti song sa skladanom partitutom. Ključ je u ideji da glazbom najprije treba stvoriti osjećaj za vrijeme, ali i za mjesto, što znači da se skladao tip »lakše« glazbe koja je cvala u kabaretima i glazbenim predstavama tridesetih godina. A to je napravljeno majstorski (jer Kabiljo i jest majstor toga žanra), pa su prijelazi između glazbenih brojeva sasvim (glazbeno i filmski) logični (premda se vrlo često radi o prijelazima između songa i scorea, filmske glazbe i glazbe za pozornicu). U svakome slučaju, soundtrack je toliko zanimljiv i ugodan uhu da budi potrebu za gledanjem filma, a to bi trebao biti cilj svakome filmskom skladatelju.

CD izlog Jane Haluze

IZBOR IZ REPERTOARA MEHANIČKIH GLAZBENIH AUTOMATA IVANA GERERSDORFERA GLAZBA IZ KUTIJE (Muzej Grada Zagreba)

U svijetu nosača zvuka s tumačenjima živih glazbenika, posebnu pozornost privlači prvi hrvatski album sa »zamrznutim« zvukovima prvih glazbenih strojeva. Riječ je o snimljenom repertoaru glazbenih automata koje je u svojoj zbirci prikupio Ivan Gerersdorfer (Zagreb, 1927. — Zagreb 1993.), urarski majstor, kolekcionar te restaurator satova i mehaničkih glazbenih automata. U svojoj je radionici cijeli život skupljao i obnavljao automate izrađene u glasovitim središtima mehaničke industrije 19. stoljeća u Austriji, Njemačkoj, Švicarskoj, Češkoj, Italiji i Sjedinjenim Američkim Državama. Poseban mu je izazov bio doći do strojeva koji su nekoć tonski uveseljavali domaćinstva u Zagrebu, a koji su zbog tereta vremena prestali biti u funkciji te tako počeli predstavljati smetnju u prostoru i nepotreban višak namještaja u stanovima novih generacija nasljednika. Tako su svi redom završavali u Gerersdorferovoj radionici i prolazili kroz detaljnu reparaciju. Majstor je skupio čak 29 automata iz »zlatnog doba« mehaničke glazbe koja je vladala između 1814. i 1914. godine, prije izuma fonografa. Većinu ih je nabavljao neposredno nakon Drugog svjetskog rata kada su mnogi prodavali sobne satove i glazbene automate zbog osiromašjenja i preseljenja u manje stanove. Voljan podijeliti svoje »ljubimce« sa sugrađanima, godine 1960. otvara vrata privatnoga stana u palači Jelačić u Demetrovoj ulici broj 7 na zagrebačkome Gornjem gradu te priređuje cikluse predavanja i slušaonica. Uz eksponate, priredio je dvije tematske izložbe o povijesti mehanizacije glazbe (Muzej za umjetnost i obrt 1963., Muzej Grada Zagreba 1977.). Iste je godine zbirku poklonio Gradu Zagrebu koja se neko vrijeme mogla vidjeti u dvije sobe njegova stana, sve do 1994. kada je odlukom Gradskog poglavarstva zbirka predana na upravljanje Muzeju Grada Zagreba. Potkraj 2010. završen je integralni projekt digitalizacije Zbirke i ona se može od tada pogledati na Internet adresi www.mgz.hr.

»Postoji li glazba ako nije dostupna svima?«, pita se mr. sc. Maja Šojat — Bikić (voditeljica informatičkih poslova i multimedijjskih projekata Muzeja) u popratnom tekstu knjižice ovog povijesnog izdanja koje će zasigurno privući mnoge nove znatiželjnike prema raritetnoj muzejskoj zbirci. Iz logičnog odgovora na pitanje nastaje i reprezentativni diskografski projekt u izdanju Muzeja Grada Zagreba kojim bi se mogli povesti i ostali muzeji u zemlji koji imaju muzičke zbirke bilo koje vrste. Digitalizacija »glazbe iz kutije« ujedno je doprinos očuvanju nematerijalne baštine, kao i povezivanje prošlosti i sadašnjosti. Ova je zbirka pravo putovanje kroz povijest glazbenih kutija u 46 minuta i 40 sekundi, šarmantno zvukovno vraćanje u kolektivno sjećanje davnih vremena prije široke rasprostranjenosti fonografa i gramofona. Pratimo razvoj od najranijih primjeraka automatskih orgulja i citri, preko višestrukih vrsta glazbenih kutija s raznim dodacima, sve do kutije s izmjenjivim valjcima, složenijih tipova glazbenih mehanizama poput eufonija i orkestriona, u završnici s eksponatom gramofona u posljednjem broju, na kojemu se čuje tema Zajčeve opere *Nikola Šubić Zrinski* u izvedbi Glasbe Bojnog zrakoplovstva pod ravnanjem kapelnika Stjeha, s ploče koju je izdao Elektroton. Kroz zveckave zvukove zvončica, tanjurića i jezičaca čeličnog češlja proizlaze današnjem uhu manje ili više bliske teme, uglavnom

stavci iz opera Richarda Wagnera, Johanna Straussa i Jacquesa Offenbacha, ali i neke nepoznate skladbe koje su u 19. stoljeću bile »hitovi« i sa zadovoljstvom se iznova slušali nebrojeno puta, u domaćinstvima ili javnim prostorima. Osobitu dokumentarističku vrijednost ima phonola s takozvanom »umjetničkom vrpcom« nastalom prema valjku na koji je izvedbu svojega stavka *Erotikon* zabilježio skladatelj i pijanist Edvard Grieg, što je potom poslužilo kao matrica za tvorničku izradu strojeva. Zvuk mašina u zatvorenom prostoru muzejskog ambijenta snimila je tonska majstorica Lana Deban, a tonski obradila zagrebačka tvrtka Samofix d.o.o.

CD izlog Vere Lončar

RATKO ZJAČA NOW & THEN — A PORTRAIT (In+Out Records)

Now & Then — A Portrait novi je album Ratka Zjače, hrvatskog gitarista i skladatelja koji djeluje u Rotterdamu. Repertoar njegova prvog kompilacijskog albuma čini deset autorskih skladbi, osam već objavljenih na albumima nastalim u razdoblju između 2000. i 2010., kao i dvije neobjavljene: zrcalna naslovu *Then And Now* snimljena na Nisville Jazz Festivalu u kolovozu 2009. u suradnji s kontrabasistom Miroslavom Vitousom i *Katarina* iz srpnja 2003., snimljena u Rotterdamu s dugogodišnjim suradnikom, saksofonistom Stanislavom Mitrovićem. Na ovo izdanje Zjača je uvrstio izvedbe što ih je ostvario u raznim postavama, od dua do kvarteta, a mijenja ih ovisno o karakteru skladbe. U *Great Ocean Road* akustičnom gitarom portretira lirske pejzaž, u *Katarini*, svirajući fretless gitare, zvuk dobiva novu dimenziju naglašenu elektroničkim efektima, u *Kandinsky Night* dominantan je free-jazz ugođaj, a u *A Friend for Life* razotkriva svoju romantičnu prirodu... U toj dinamičnoj zbirci, slušamo Zjačine odgovore u tehnički savršeno izvedenim melodijama i jedinstvenim harmonijama koje izvodi na električnoj gitari, dok se na njegove maštovite ideje i skicirana raspoloženja spontano nadovezuju svjetske zvijezde jazza. Svoju interpretatorsku i skladateljsku svestranost iskazuje svirajući s glazbenim istomišljenicima poput kontrabasaista Reggiea Workmana, Johna Patitucca, Miroslava Vitousa i Martina Gjakonovskog, bubnjara Ala Fostera, Stevea Gadda, Adama Nussbauma i Bena Schrödera, trubača Randyja Breckera, saksofonista Stana Mitrovića, flautista Barta Platteaua i harmonikaša Simonea Zanchinija.